Hääl

Nr. 85 Kesknädalal, 18 nowembril **1909**

Kolmas aastakäik.

Ilmub kaks korda nädalas: igal kesknädalal ja laupäewal.

Toimetus ja talitus on: Kuresaares, T. Liiw'i raamatukauplujes. Trükikoda on Kohtu uul. nr. 8.

Kirjade adreß: „Hääl“, Kuresaares; Wene keeli: Въ редакцію газеты „Hääl“, гор. Аренсбургъ, Лифл. губ.

Tellimise hind:

postita:		postiga:	
aastas	2 rbl. — kop.	aastas	2 rbl. 50 kop.
½ „	1 „ 10 „	½ „	1 „ 50 „
¼ „	— „ 60 „	¼ „	— „ 75 „
kuus	— „ 25 „	kuus	— „ 30 „

Üksik nummer maksab 3 kop.

Kuulutuste petit-rida maksab 5 kop., lehe eesotsas 10 kop.

Kust peaksiwad rahwa parandajad kõige esiti pääle hakkama.

Peab meie elamine paranema, peab meie Saaremaa rahwas jälle tugewaks, jõukaks, targaks ja haritud rahwaks saama, peab meie majapidamine, meie rahwa kombeline elu tõusma, siis peame kõige päält oma rahwale tublisi, haritud ja tarku emasi kaswatama. See on töö, kui see tegemata jääb, siis on kõik muud tööd ja püüdmised, mis tulewiku kohta tehtakse — ilmaaegu. Eestulewate põlwede tarwis emasi kaswatada, see ütelus arwatakse wist mitmete poolt minule meelehullustuseks, sest praegu meie Saaremaa suurema jao talurahwal ei näita tüttarde koolitamisest mitte mõttekti olewat. On alati ütlemist kuulda: „Mis teeb tütarlaps tarkusega? kuhu ta sellega läheb?“ Mina palun kõiki neid, kes mind hullustajaks arwawad, pisutki tõsiselt selle üle järele mõtelda. Juba see nõuab perenaeseit osawust, kui ta oskab oma seapõrsad, lambatalled, lehmawasikad hästi lopsakalt üles kaswatada. A ahe perenaist saawad sellega weel waewalt walmis. Ka nõuab kapsa ja leike taimede üles kaswatamine oma jagu osawust; aga see ei ole weel kõik? Nimetatud asjad on kõik tühjad asjad selle wastu, mis meie emade käest nõutakse. Emad peawad lastest kõlblist wiisakat rahwast kaswatama. See kunst on suur ja püha, suurem ja püham kui ükski teine amet maailmas. See nõuab tarkust, kõrgemat haridust, kui kellegil teisel ametimehel tarwis läheks.

Rahwamehed! kes teie rahwa tulewiku pärast mures olete, ei tea mis teha, kust otsast rahwa parandamist käsile wõtta. Rahwa emad on see wundament, kust pääle peab algama. Kaswatame tulewikule wiisakad kõlblised emad, siis lähewad mehed isegi mehiseks tubliks ja tõbtiseks.

Kust peaksime sõnu leidma, millega wõiksin kurta seda suurt häda, waesust, wiletsust ja kõlbmata elamist, mis meie rahwa pääl praegu lasub; mis läbi see kõik on tulnud? Sellepärast, et ei olnud emasid, kes oleksiwad mõistnud kõlblist inimest kaswatada. Sellepärast, et meie rahwa tütarlapsed oliwad ilma tarwilise hariduseta, püha, tarkustnõudwa ameti pääle pandud, milles neil kõigewähemast aimugi ei olnud, kuidas nad wõiksiwadki oma püha kohut paremini täita, sest neid ei olnud selleks, see on mitte emadeks, kaswatatud. On see nüüd ime, et meie rahwa seas nii palju kõlbmatust on: joodikuid, riidlejaid ja mitmesuguseid halwakombetega inimesi, kelledest otse häbi on. Kas ei jäe meie rahwa majapidamise kohta palju soowida, mis enne kuidagi ei wõi paraneda, kuni meil kohalised kõlblised emad saawad kaswatatud.

Teie laste wanemad! See pole mitte ainult teie kohus, et oma lastele leiba ja riiet annate, nõnda ei ole mitte täieliste inimeste kaswatuse wiis, seda wiisi kaswatatakse loomi. Wanemate püham kohus on oma lastest inimesi kaswatada ja seda sellega, et lapsi niisama kui neid ihu poolest kaswatatakse, ka waimu poolt peab kaswatatama. Ilma waimu kaswatuseta, see on ilma waimuhariduseta ei kaswa inimeselaps sugugi mitte täis inimeseks. Inimese waim, mõistus on ainult see, mis teda loomast kõrgemale tõstab. Et oma lapsi harida, see on neid waimus tugewaks kaswatada, et nad wõiksiwad mõistlikud, targad ja kõlblised inimesed olla, selleks mõjub mõistlikku ja targa ema kõlblik kodune õpetus tuhat korda rohkem, kui pärastine kooliõpetus. Ütlen teiste sõnadega: Last, mis mõistmata ema on oma koduse kõlbmata kaswatusega rikkunud, ei wõi sagedasti kõige parem kool mitte enam parandada.

Kaswatagem emasi tulewikule, see on, koolitagem tütarlapsi; tütarlaste eestulew elu on wastutus rikas, nende amet on suur ja püha.

Aga kuidas? Meil puuduwad koolid tütarlastele, meie külakoolid on selleks liiga puudulised, kõrgemaid koolisid meil ei ole, mis iseäranis talutütarlastele oleksiwad kättesaadawad! Jah, et koolid selleks küll puuduwad, see pole weelgi see kõige suurem häda. Rahwal puudub tahtmine ja arusaamine, et tütarlapsel ka haridust tarwis läheks, et tütarlaps ka inimene oleks. Kõige päält on seda tundmist tarwis rahwale sissekaswatada, et tütarlaps niisama inimene on, kui poeglaps, ja wanemate kohus on tütarlapse waimuharimise eest weel iseäranis hoolt kanda, sest mõistlik wiisakas tütarlaps wõib tulewikus ema kohuseid kõlbliselt täites, palju enam igatpidi inimeste elamise parandamiseks mõjuda, kui kõige targem mees. Kui rahwas selle tõe äratundmisele ärkaks, küll siis tõuseks nõudmine ka jarnaste koolide järele. Siis oleks koolide asutamine kerge asi. Tehku selleks tööd iga kooliõpetaja ja iga inimene, kes rahwa tulewikku südame pääl kannab. J. R.

Põhjani segane seisukord.

Selle päälkirja all kirjutab „Rahwa Päewaleht“ praeguse koolikūsimuse kohta järgmiselt:

Rahwakool ei anna rahu. Ikka ja ikka jälle kisub ta suu lahti ja paneb enese hädade üle kaebama. Hiljuti kuuldi Riia poolt hääli, mis meie koolioludesse mitmeti parandust tõotasiwad tuua. Sääl tehti otsuseks kooliõpetajate palka märksa tõsta ja õpetuseandmine igapidi paremale järjele seada. Tehti otsuseks!.. Otsuseid oleme meie ka enne teinud, aga pole nende juurest paberi päält sammugi kaugemale saanud. Riia kongressi otsustega tahab niisammuti olla, sest see jäi sääl kogunt selgitamata — wähemalt eemalolejatele — millal ja kuidas neid otsuseid täide saatma hakatakse. Täidesaatmise wiis ja aeg aga meile kõige tähtsamad ongi. Surnult sündinud otsustest pole meil mingit kasu.

Omal ajal töötas Baltimaa kindralkuberneri nõukogu siinsete alguskoolide kohta terwe seaduse-eelnõu wälja. Selajal tõendati, et kindralkuberneril ülesandeks on ühelt poolt mõõgaga ja teiselt poolt rahwa soowidele wastutulekuga maad rahustada ja et walitsus sellepärast siin uuendusi kindla käega ajawiitmatalt maksma paneb.

Kindralkuberneri-amet kaotati ära ja tema kantselei paberid wiidi päälinna.

Ühes nendega rändas ka meie kooliolude uuenduse-eelnõu sinna. Ja sääl ta nüüd seitab kusagil kapi nurgas ja ootab kuni teda — ära häwitama tullakse. Ta elusseisimist on waewalt weel loota, sest wahepääl on ajad muutunud, uued — ehk õigem wanad — nõudmised päewakorrale tulnud.

Endiseid häid aegu tahetakse tagasi saada. Et mõnel pool niisugune iseäralik tahtmine on tõusnud, ei ole sugugi ime. 1905 a. näitas ju meile selgesti, et mõnedki asjad, mida meie enne ilmwõimatuks pidasime, õigkergesti läbiwiidawad oliwad.

Riigiwolikogusse on seaduse-eelnõu sisse antud, mille järele Baltimaa Õigeusu-algkoolisid täielikult kiriku walitsuse alla anda tahetakse ja neile selleks riigilt — püha sinodi kaudu — ülespidamise raha nõutakse. Siiamaani saiwad need koolid linna- ja nende wallakogukondadelt abirahasid ja nende walitsemisest wõttis ka ilmalik wõim osa.

Nüüd on kiriklaste seas selles asjas ainuwalitsuse himu tõusnud.

Saksa keele hirmutused.

Mark Twain'i naljajutt. 2

Tema on pääasjalikult kokkupandud sõnadest koos, mis kirjanik just seks otstarbeks ülesehitanud ja mis kusagil sõnaraamatus leida ei ole; sagedasti 6—7 sõna ühes tükkis, ilma õmbluseta ehk sõlmita, lause toimetab 14—15 mitmesugust asja, millest igaüks wahelauset sinnitab, wahel on ühe päävahelause keskel mitmed wäiksemad kiil-lauseo ja et nemad laiali ei laguneks, saawad nemad osalt klamritega kokkuhoitud; — kõige selle järele tuleb wiimati tegusõna, millest weel arusaada wõib, mis kirjanik õieti tahtis ütelda; pärast tegusõna lõpetab autor — kuida arwan, ainult dekoratiiwlise mänguna — sõnadega: „haben zu sein“ „gewesen sein dürften“ — ehk niiwiisi. Arwatawasti on see wiimane pommi põrutus, midagit niisugust kui kripsud ja kongud, mis nime alla tõmmatakse; mis just tarwilik ei ole, aga ilus wälja näeb. Paremaks arusaamiseks annan nõu, saksakeelseid raamatuid niiwiisi lugeda et neid peegli ees peetakse ehk pää pääle säätakse, et nende ehituswiis ümberpöörtult silma paistab; aga saksakeelseid ajalehti lugeda, peab wõõrale ikka kättesaamata kunstiks jääma. Selle ütleluse tõenduseks toon ainult näituse ühest saksakeelsest raamatust, mis igalpool häälskiidetud uudisjutt on. „Kui tema aga uulitsal sammeti ja siidi sisse mähitud, praegu ilma kartmata kõige uuema moe järel riides käiwa walitsusenõuniku prouaga kokku saaks?“ Nii on kirjutud Marlitta „Wana mamsli saladuses.“ Teie olete wist tähele pannud, kui kaugel tegusõna lugeja seisukohalt eemale kihutud on. Ajalehtedes on see weel hoopis hullem, sääl seisab tegusõna ikka alles tulewa lehekülje pääl, ja minule on seletatud, et sagedasti tulla ette, et ajalehe kirjanik, kes 1—2 külge oma aega wahelesäädmistega ja kiillausetega wiitnud on, lõpuks nii ruttama peab,et tema kirjatükk ilma tegusõnadeta trükipressi alla läheb. Siis on lugejad kimbatuses.

Meie (inglis) kirjanduses teeb see waheletuupimise hullustus ka kolli, ja selleks wõib igapäew meie raamatutes ja ajalehtedes näitust leida; ainult meil on see tunnistus selleks, et kirjanikul osawuse ehk selge mõistuse puudus on, kuna see sakslaste juures kirjanikkulise osawuse tundemärgiks on ja tõendab, et autoril üks iseäraline walguse jumeline mõistuse udu walitseb, mis selle rahwa juures selguseks peetakse. Sest selgus ei ole see igatahes, ja ei wõigi olla. Õigemini ütelda, niisuguse kirjaniku pääs peab õige kirju ja mässas olek walitsema, kes ürlemiseks joont wõtab, et keegi walitsusenõuniku prouale uulitsal, kes wastu tuleb ja keda kinni peetakse, et temaga selle naesterahwa riided wiimase täpini ettekujutada ja wäljamaalida. See on käpugakatsutaw meeletotrus.

Ilmatahtmata peab siin niisuguse hambaarsti pääle mõtlema, kes tangid haige hamba külge pistab ja selle läbi haiget kõigesuuremasse põnewusesse paneb, aga enne tõmbamist pikka ja igawat juttu ajama hakkab.

Kirjanduses ja hamba wäljatõmbamises ei ole wahejutud õigel kohal.

Sakslastel on omas keeles üks isemoodu, kruustangi näoline klamber, mis niiwiisi elule kutsutakse, et tegusõna kaheks jäutatakse, millest esimine pool põnewa lause algusel, teine tema lõpul seisab. Kas on wõimalik midagit meeltsegawamat asja wäljamõtelda? Saksakeel kubiseb niisugustest lahutawatest tegusõnadest, ja mida kaugemale selle lõhe suu ühes kirjatükkis ammule wenitatakse, seda rohkem rõõmu tuneb niisuguse kurites kangelane omast tööst. Iseäranis häämeelega mängitakse sõnaga „reist“ ära — reiste ab. Wõtame näituse ühest uudisjutust.

Tema reisis, kui kimbud pakitud oliwad ja kui tema ema ja sõsarat musutanud ja weel kord oma jumaldatud, lihtsa sitsikleidiga kaetud, wärske roosiga oma rikkaliku pruuni juukste sees ehitatud Greetakest, kes wärisewate liikmetega trepist alla wankunud oli, et weel korra oma waest piinatud pääd selle rinna najale toetada, keda tema enam kui oma elu, armastas, südame wastu muljunud oli — ä r a.

Et ole aga mitte hää nende lahutatawate tegusõnadega wäga palju tegemist teha, sest nemad rikkuwad meie hinge rahu, ja kes hoiatusest ei hoolt ja neid edasi uurib, saab peagi pää-aju pehmenduse ehk kiwistuse.

Selle keele isiklikud asesõnad ja omadussõnad on igasuguse pahanduse hallikaks. Sõna „Sie“ tähendab you ja she korraga, her ja it tema ütleb they ja them. (Teie, tema, teda, nemad, neid jnd.)

Mõtelge kui waene peab keel olema, kes ühe ainsa sõna kaela 6-e sõna teenistuse koormale, ja weel niisuguse waese kolmetähelise ustkese selga ja siis weel see meeleäraheitmine, kui teada ei ole, mis mõttes rääkija see sõna pruukinud on. (Järgneb)

Mitmed märgid näidawad, et Lätimaa teisel waimulikul wõimul Lutheri kirikul— needsamad soowid pinge taga heljuwad. Eks üks wõta teisest eeskuju. (Järgneb.)

Põllutöö ja Maakorralduse Pääwalitsuse wastus Saaremaa Eesti Põllumeeste Seltsile 2 now. s. a., № 22711.

Saaremaa Eesti Põllumeeste Seltsi poolt Põllutöö ja Maakorralduse Pääwalitsusesse antud palwekirja pääle, milles Põllumeeste Selts seaduse-eelnõu, Saaremaa rüütelkonnale kingitud mõisate talumaade müümise üle, wõimalikult rutem palus seaduse-andlistele asutustele läbiwaatamiseks sisse anda ja milles tema weel palus seaduse-eelnõu talukohtade tükelduse ära kaotamiseks Saaremaa kroonu-mõisates wälja töötada, antakse Põllutöö ja Maakorralduse Pääwalitseja käsul teada, et nimetatud palwekiri selle poolest, mis Saaremaa rüütelkonnale kingitud mõisate talumaade müümisesse puutub, Sisemiste asjade ministeriumisse edasi on antud, sest et selle ministeriumi poolt seaduse-eelnõu talumaade päriseks ostmise üle, Kõigearmulisemalt Baltimaa rüütelkondadele kingitud mõisates, juba riigi-walikogusse ära on antud.

Mis aga Seltsi palwesse puutub seaduse-eelnõu wäljatöötamise üle talukohtade tükeluse ära kaotamiseks Saaremaa kroonu-waldades, siis wõiwad eeskirjad selle üle wälja antud saada, mitte muul wiisil, kui seaduseandlisel teel. Wenemaa sisemiste kubermangude kohta on niisugused määrused juba olemas selles agrarseaduse eelnõus, mis Põllutöö ja Maakorralduse Pääwalitsuse poolt seaduseandlistele asutustele sisse sai antud. Kui see seaduse-eelnõu kinnitatud on, siis wõib selles seaduses määratud ülewälja- ehk ribamaade kruntipanemise wiisi üksikutes juhtumistes ja tõsise tarwituse korral ka Saaremaa talumaade kohta tarwitada. Sellepärast ei ole waja praegusel ajal iseäralist seaduse-eelnõu Saaremaa kroonumõisate talumaade kohta wäljatöötada.

Kodumaalt.

Saaremaalt.

Kihelkonnalt. Koolilood kipuwad siin paiguti wiletsasse seisukorda langema. Praegu, kus koolid juba iga kool oma tööd on alganud, seisab siin mõni kool sellepärast, et kooliõpetajat ei leidu. Hiljuti jäi K. ...las kool äkitselt töötamise päält [s]eismo, koolimaja ahi ei kõlbanud [ena]m, sest wallaisad oliwad ahju parandamise ära unustanud. Teadmata on, [k]as kool käesolewal talwel enam [oma]ste oma tegewust algabki, sest et külmas toas wõimata on koolitööd edasi pidada. Kahju on, kui niisugused takistused koolitöö kinni panewad. „Pwl."

Lümmadast. Koimla küla mehed on kelegil siinsel talukohaomanikul, kelle piirist kiriku maantee läbi käib, Koimla küla teejao kohalt mõlemast teeäärest metsa maha raiunud ja ka ...last puud ära wiinud ja müünud, seda tegu sellega põjendades, et nendel õigus on oma teejao kohast tee ääri seaduslisesse laiusesse puudest puhastada.

Metsa omanik mõtleb asja kohtusse anda, kui oma wolilise wõõra metsaraiumise, kus selginema peab, kas teetegijatel õigus on wõõrast metsa raiuda ja omandada.

— Mere ääred on kinni külmetanud, kala püük lõppenud ja laewa sõit seismas, seega ilmub ka tuttaw talwine suurestmaast lahusolemine jälle. — **U.**

Leisist. Ärkage kes teie tukute! Leisis aiub Kuresaare Eesti Selts'i Haruselts, aga wäga kahjatsemise wäärt on, et see siin omas tegewuses enam mitte ei tuku, waid päris magama on uinunud. Juba möödaläinud aasta webruari kuust saadik ei ole siin midagi tegewust olnud, ja kui meie selle seltsi põhjuskirja sirname, siis leiame säält: § 2 „Seltsil on otstarbeks Saaremaa kreisi elanikkude waimlise, kehalise ja majandulise edenemise eest hoolt kanda. Eesti kirjandust ja kunsti tõsta"., ja § 3 „Oma ülesande täitmiseks on seltsil õigus toime panna kirjanduslisi ja perekonna õhtuid, näitemängusid, kontsertisi, basarisi, wäljanäitusi, loterisi, awalikka ettelugemisi, pühapäewa ja õhtusid hariduslisi ning erateaduslisi kursusi, gümnastika harjutusi ja wõistlusi, awada koolisi, raamatukogusi ja lugemise tubasi, muuseumisi, uisuteesi j.n.e., õppewat noortsugu ja kooliõpetajaid waraliselt toetada, raamatuid kirjastada, wastastikuawitamise- ja hoiukassasid asutada iseäraliste põhjuskirjade järele ja teisi seltsi tegewuses tarwisminewaid asutusi awada ja ülewal pidada, ning toetada teisi seltsisi ja asutusi, kellel seltsiga ühesugused sihid on." Nii on selle seltsi põhjuskirja teine paragr., ehk punkt. Nagu näha, on seltsil awar ja asjakohane tööpõld, mida meie teiste seltside põhjus kirjast ei leia. Seltsi ülesanne on suur, aga kui küsime mis siin meie seltsis tehtakse? Siis wastame lihtsalt imestusega: mitte midagi.

Wiimane koosolek oli minewa aasta webruari kuus ja säälgi ei sündinud midagi mis rahwale kasuks oleks olnud. — Eestseisusest lahkusiwad tõsised hariduse püüdjad tegelased, ja sääl eesotsas pr. hra D. Saamon ja kohaline postiülem hra Wahter. Nende ajal tegi selts, hoolega tööd — nüüd puhkab ja norskab.

Miks astusiwad elawad, wäsimata tööjõud seltsist wälja seda kuulete ausad lugejad edespidi. Saksakeel wõttis seltsis aset ja seda oli seltsi eesotsas hästi kuulda. Seda oli weel wähe. Seltsi eestseisusesse, kui ka liikmeteks wõeti alaealisi wastu j.n.e. Sell ajal kui pr D Saamon seltsi abiesimees oli, siis oli seltsis üle 100 liikme, nüüd aga 20 ümber. Suur langemine. Sellega peaks praegune seltsi eestseisus ju küllalt arusaama, et ta peaks eestseisuse ametist lahkuma. Selts ei ole asutatud mitte magajatele magamiseks, waid hariduse edendajatele kasulikuks tööpõlluks, mille läbi rahwast waimliselt toetada ja tõsta. Nii kui kuulda, tulla selts mõnede liikmete tungiwa nõudmise pääle 22 now. s. a. kokku. Peaks ometige niisugune isik seltsi esimeheks walitama, kes selle wääriline oleks, et ta rahwa edenemise asja omas südames kannaks ja seda püüaks täita, mis §§ 2. ja 3. sees leida. Ärkage ja saage aru, et seltsil suur töö põld ja raske ülesanne täita on. Roosk.

— Pühapäewal, 15 now. s. a. mängiti Kuresaare linnalaste poolt Leisi karskuse kuratoriumi theemajas näitemäng „Uustalu kõrtsis". Näitemäng on Saaremaa elust tõsine sündmus ja ta on osawaste kokku seatud. — Kõik mängu osad kanti hästi ette, nii et waatajatel midagi soowida ei jäänud. Otse imestama peaks mõnede näitlejate ette kandeid — kõik oli nõnda osawaste kui oleks see alg., tõsisel juhtumisel olnud. Kahjuks, et näitelawa oma puuduliku oleku tõttu mängule mitte tarbekohane ei olnud.

Pääle selle oli weel lendaw post ja lõpuks jalakeerutus. Soowida jäi linnalaste poolt, kus haritud joud koos, et nad muusika kunsti oleks meile kuuldawale lasknud tulla — Kord oli pidul hää ja rahulik. Pidust osawõtjate poolt pidu andjatele rohke waewa eest palju ja palju tänu!

Kahjatsema peab aga seda, et pidust osawõtmine wähe poolne oli — näitlejad pidiwad wiist kahjudega leppima. See tuli ka osalt sellest, et pidu kuulutuste tõttu üks nädal warem pidi olema. — w

Muhust. Wiimased külmad on Wäikse wäinale juba tugewa jää pääle tõmmanud. Kui weel külm edasi kestab, hakkatakse mõne päewa pärast juba hobustega üle sõitma. Keegi katsunudgi juba 13 skp. hobusega üle tulla, kuid selleks olnud jää weel nõrk — hobune wajunud sisse ja uppunud ära. Rohkem ettewaatust!

— Angerjate püüdmine ahingatega on juba päewakorral; hind on kõrge: ülesostjad (oma saare mehed) maksiwad kord juba 30 kop naelast ja saatsiwad Riga. A.

— Tänawu aastane „sügiseräime" saak on meil kaunis rohke olnud nõnda et selle sarnast mitmel aastal pole nähtud. Aga ka hinnad on kõrgemaks tõusnud kui endistel aastatel, mis osalt wist sellest on tulnud et mõni Tallinna kiluäri ka siinseid sügiseräimi on ülesostma ja sisse soolama hakanud. — Pääle wõõrsil teenistuse on kalapüük meil kõige suuremaks sissetulekuhallikaks. Ajakohane oleks, kui meie kalamehed endid selles tenistuseharus ühendaksiwad, et siis ka kalade turulesaatmist ühel nõul ja jõul eneste kasuks korraldataks. See raha, mis nüüd wõõraste ärimeeste taskudesse läheb, oleks meie oma majanduse tõstmiseks wäga tarwiline. Ka kalapüüdmise abinõude muretsemine oleks hulgal palju kergem ja kasulikum. „Pwl."

Ülemaalt.

Harjumaalt. Kohilast. Walla „walitseja". Nekrudikomisjon tarwitab kooliõpetaja Traksi käest tunnistust, et ta tõesti ametit peab. Kohila wallawalitsusele tehtakse ülesandeks T.-le sellekohast teatust saata. Wallakirjutaja Päts — kelle tegudest meie lugejatele mitugi teadustanud oleme — saadab kooliõpetajale käsu, wallamajasse tulla, „nekrudikomisjoni ettekirjutust kuulma." Kooliõpetaja ei tule. Wallawalitsuse poolt saadetakse teine käsk — ainult kirjutaja allkirjaga — kooliõpetaja ilmugu kell 12 päewal wallamajasse. Kooliõpetaja ei wõta käsukirja wastu ja teadustab, et ta ei wõi sarnasel ajal koolist lahkuda, muidu peaks ta lapsed selleks päewaks koju saatma. — See pahandab kirjutaja herrat ja ta saadab kõrgese kooliõpetaja pääle kaebtuse inspektorile. Kaebtuses seisab sõnasõnalt: „Walla elanikude arw on üle 4500 hinge suur; kui kõik nõnda kangekaelselt wastu panewad, siis ei ole mõtetgi walla walitsemiseks kohast korda pidada ja tublist asjatoimetamisest ei wõi kõneldagi". Kahjuks ei pannud inspektor mehe kurtmist tähele, waid seletas, et soowitaw ei ole kooliõpetajat õpeajal klassist ära kutsuda; päälegi oleks palju lihtsam olnud teatust otse teed kooliõpetaja kätte saata. „Wrl."

Lätimaalt.

Wõnnust. Läti põllumeeste seltside keskühisus plaanitseb Freudenbergi kroonu mõisasse, Wõnnu lähedale, põllutöö riistade ja -masinate katsejaama asutada.

Katsejaama asutamine on keskühisuse koosolekul, millest ka põllutöö-departemangu asemik inshener-tehnolog W. J. Hahn osawõtnud, 5 nowembril otsuseks tehtud.

Katsejaama sisseseadmine arwatakse 22.400 rbl. maksma minewat ja igaaastane ülespidamine 6,130 rbl. Katsejaam peab 1911 aastal tegewusesse astuma, jaama asjaajaja pannakse aga tulewa aasta algusel ametisse, milleks kroonu poolt 1500 rbl. abiraha loodetakse saada. Ka katsejaama sisseseadmise ja ülespidamise kulud loodetakse kroonult paluda. Katsejaama juhatajaks on keskühisus agronom Skubin Ronneburgi walitsusele kinnitamiseks ettepannud.

Päälpool nimetatud kroonumõisast antakse katsejaama alla 35 dess. maad. „R. Pwl."

Liibawist. Kalameeste õnnetuse kohta teatatakse Liibawist, et torm 18 paati ümber on lükkanud ja 27 inimest on ära uppunud. Arwatakse, et uppunute arw weel suurem on.

„Osawad" meremehed. Liibawi juures kinni jooksnud sõjalaewa „Sabaikaletsi" järelwaatamiseks oli waja hiljuti tuukrit meresse lasta. Ka sääl näitasiwad „meie meremehed," nagu „Rih. Now.", kirjutab, oma osawust. Nad ei lasknud tuukrit mitte, nagu harilikult — jalad ees wette, waid pöörasiwad temal pää alaspidi. Asjata andis õnnetu tuuker hädamärki; temale pumbati aga õhku edasi. Ainult iseäralise õnneliku juhtumise tõttu tuli, et ta wiimati wälja tõmmati ja suure waewaga elusse saadi äratada.

Kaugemalt riigist.

Peterburist. Põllutöö-departemangu juurde on nõuks wõetud nõukogu asutada, mis mesilaste toitmise jooks ilma aktsisita suhkruandmise küsimuse lõpulikult ära otsustaks. Nõukogust wõtaksiwad ka mesilastepidamise seltside asemikud osa.

— Pitk iga. 21 nowembril sai wäljateeninud professor ja tuntud Hommikumaatundja Hwolson 90 aastat wanaks.

— Lumetuisud kestawad Wenemaal edasi. Mitmes kohas jõuawad rongid suure hiljaksjäämisega kohale. Liibawi-Romeni ja Moskwa-Kasani raudteed teatasiwad, et nad 6. now. alates, kaupade õigel ajal kohalesaatmise eest ei wastuta.

— Alaealiste kurjategijate wabrik. Golodai saarel on suur ühekordne puumaja, mida päält nähes küüniks wõib pidada. See maja on poolest saadik maha põlenud ja ülejäänud osa pooleldi maa sisse wajunud. Akentel on lauaotsad ja paberitükid ees. Pilkas, kitsas toas suitsewad kolm lampi, seinte ääres on pingid ja põrandal on õlesasi ning palju mudaseid nartsusid.

Siin elawad „wana kaaren" ja „pime raipekull". Nõnda nimetatakse selle maja elanikka. Talunaisterahwast M. J. tunneb Peterburi politsei wäga hästi. Ta on ameti poolest kerjaja ja peab enese juures kerjuseid lapsi. Praegu on „Birsh Wed." teatel 20 last, keda ta toidab ja kerjama õpetab.

Tuba ei ole köetud. Lapsed wärisewad seinte ääres. „Wana kaaren" peab tükarlastest enam lugu, nad kerjawad talwel ja suwel paluwad peenikeste häältega lillesid müüa. Päewal müüwad lillesid ja õhtul iseendid. Ta ei löö mitte lapsi, waid kõdistab ja hammustab neid. Ühe poisikese keha on hambajälgedega kaetud. Hommiku wara saadetakse lapsed uulitsale armuandisid paluma. Nad saadetakse söömata, sest nälgas olles — paluwad nad paremine.

— Naisterahwaste õigus kohtus kaitsjana ette astuda, tuli „Retshi" teatel 11 nowembril senatis harutamise alla. Niisama wõetakse ka prokuröri abi Nemarokomowi tegewus otsustamise alla.

— Kaebtusealune Pantofilow on kohtule palwe saatnud, et preili Fleischütz ta kaitsjaks edasi jääks.

— 9 nowembril oli üliõpilane Monossou ringkonnakohtu ees sellepärast wastust andmas, et ta sellel ajal, kui ajakirja "Sp. Sl." toimetas, weel mitte täieealine ei olnud. Seadus nõuab, et päätoimetaja 25 aastat peab wana olema, kuna Monossonil 9 kuud 25 aastast puudusiwad.

Kohus mõistis ta 3 nädalaks aresti. „Pwl".

Moskwast. Senator Garini rewiderimise järeldusel on 67 intendanturi-ametniku uurimise alla antud. „Retshile" teadustakse,

et ainult mõned ametnikud olla kinni pandud. Seda nähtust seletatakse sellega, et Moskwas ei olla nende jaoks wabasid kohtasid leidunud ja paljud pidiwad liisku wõtma, kes kõige ennemalt peab kinni minema. Ühtlasi walmistatawat Moskwa sõjariistadeladu hoones kohtu alla minewate intendanturi-ametnikkude jaoks kinniolemise ruumisid. Nagu kõneldakse, saada siana edaspidi 100 kambrit.

Tshernigowi kuberm. Kohtu ekstitus. „Birshew Wed." kirjutatakse Tshernigowi kubermangust, Potshepi alewist, järgmisest kurwast kohtu ekstitusest.

Aastal 1907 tungisiwad röömlid Potshepi alewis kaupmees Bõihowski kallale. Kolm inimest tapeti ära, kaks saiwad raskesti haawatud. Wiimaste hulkas oli ka Bõihowski kaheksa-aastane lapselaps.

Hirmus kuritegu sünnitas elanikkude hulkas suurt ärewust. Algas kõige hoolsam uurimine.

Wiis inimest wiidi süüdlastena sõjakohtu ette. Kaks mõisteti õigeks, üks, Bõihowski teenija, pandi wangi, selle sugulane Shmalin mõisteti sunnitööle ja keegi Glusker, keda Bõihowski lapselaps niisama ära tundis, nagu Shmalinigi, mõisteti surma ja poodi ka selle järele üles.

Kohus oli kiire ja armuheitmata.

Aga ometi ei suutnud see otsus seltskonda rahustada, waid ajas ta weel rohkem ärewusesse. Käis kuulujutt ümber, et süüta inimesed on süüdlasteks mõistetud.

Kõige rohkem kahtles kohtuotsuse õigusees kohaline politseiametnik. Ta ajas uurimist agarusega edasi ja nüüd — kahe aasta järele, läks tal ka korda hirmust tõsidust awalikuks tuua.

Ja siin oli tõesti kohtumõistmises wiga sündinud. Ilmasüüta inimesed oliwad kahe aasta eest kohtu ees seisnud ja tarwilisel ka süüdlaseks mõistetud. Tõsised röömlid tuliwad alles nüüd awalikuks. Neid on neli isikut. Üks nendest tunnistas juba oma teo täitsa üles. Wõiks rõõmustada, et asi nüüd uueste läbiwaatamisele wõetakse, mis süüdlaseksmõistetud nuhtlusest wabastab. Aga nende ilmasüütade hulkas on ka ülespoodud Glusker. Temale ei too asja uuesti ettewõtmine enam mingit abi. „Pwl".

Wilnast Raipe liha müümine. Wilna lihunikud toidawad elanikke Siberi katku tõrwenud hobuste lihaga. Sõjawäe loomaarsti käsul maeti linna taha kaks Siberi katku tõrwanud hobust maha. Mõne päewa pärast oliwad raiped maa seest wälja kaewatud ja ära warastatud. Asja hakati uurima. Tuli wälja, et lihunikud Matschuleki ja Jakshewitsh raiped ära oliwad warastanud. Warastatud raiped müüsiwad nad oma ametiwenna Katz'ile edasi. Katz'i juures wõeti läbiotsimine ette. Leiti aga ainult weel wäiksemad tükikesed surnud hobuste lihast. Muidu oleks kõik ära müüdud ja worstideks tehtud. Haigete hobuste nahad on parkida antud.

Süüdlased antakse kohtu kätte. Ühtlasi uuritakse parkimisewabriku töölise Silini Siberi katku kätte suremise asja."

Kiiewist. Werine kokkupõrkamine juhtus 9 now. „Kiewskaja Mõsli" sõunmesaatja Poljakowi ning „Kiewskaja Potshta" laastöölise Samburski wahel, kui nad linna politseiwalitsusest teateid saama läksiwad. Wiimane laskis oma ametiwennale kuuli rindu. Haawatu elu on hädaohus. Samburski seletab, et Poljakow mõni päew tagasi teda teoga haawanud ja seltsimeeste kohtu eest kõrwale hoidnud olla; sellepärast otsustanud ta teotust werega ära pesta. Mõlemad mehed on kohaliku ülikooli õpilased.

Aleksandrowost. Aleksandrowo linna politseimeister kirjutab tööliste kohta ette, et töölised ilma pesemata näo ja kätega linna ei tohi ilmuda, sest et nemad niiwiisi kauplustes toidunained oma mustade kätega ära määriwad ja määrdinud näoga mõne kuritöö toime wõiwad panna, ilma et neid wõimalik oleks pärast, kui näju puhtaks pestud, ära tunda. Pääle selle seisab ettekirjutuses, et wabrikutes selleks, et töölised ennast töölt äraminnes puhtaks wõiksiwad pesta, tarwilisel hulgal wett saadawal peab olema ja et wabrikud töölist palgates puhtusetingimised kaubakontrahti üles peawad wõtma; nimelt, et töölised pesemata ja korratus olekus linna ilmuda ei tohi. „Wrl"

Riigiwolikogu.

11 now. õhtusel koosolekul tuli kaks arupärimist harutuse alla.

Esimine arupärimine käis Opola katoliku kiriku ärawõtmise kohta. Schljubowskite suguwõsa ehitas oma kulul Opolas katoliku kiriku. 1890 aastal wõeti kirik katolikuusuliste käest Kõigekõrgema käsu pääle ära ja anti Wene kiriku wõimukonnale. Kiriku uksed pitseriti kinni ja nõnda seisis see kuni 1907 a. Pääle usuwabastuse manifesti wäljakuulutamist 1905 a., palusiwad Opola katoliku kihelkonna liikmed, et kirik neile tagasi antaks. Nende palwe pääle wastas ministrite nõukogu, et kiriku omandamise asi seaduseandliste asutuste kätte otsustada antakse.

1907 a. 21 now. ilmus aga maakonnaülem Gajewski 15 strashnikuga ja 9 Wene usu preestriga kiriku juurde ja wõttis pitsatid uste päält ära. Katoliklased andsiwad asjast sisemisteasjade ministrile teada ja wiimane käskis telegrafi teel kohalikku kuberneri omawolilist talitust ära lõpetada. Wahe pääl oli aga preester Silwetski altari ja muid Roomakatoliku kiriku sisemist ehitust juba ümber tehe jõudnud, mille juures kiriku pühadust oli teotatud. Ministri telegrammi pääle waatamata toimetati 6 detsb. kiriku õnnistamist Wene usu kombe järele ja kuberner teatas sisemisteasjade ministrile, et „kõik rahulik" olewat.

Komisjon tunnistas arupärimise põhjendatuks ja pani ette ministrilt järele pärida: kas kohalise kuberneri ja waimulikkude seadusewastalised teod ministrile teada on, kas süüdlased omawolilise tegewuse pärast karistust kandsiwad ja missuguseid abinõusid ärawõetud kiriku tagasiandmiseks tarwitusele on wõetud?

Pandakse ette arupärimist wastu wõtta ja waielust kuni walitsuse seletuseandmiseni edasi lükata. Arupärimine wõetakse wastu.

Teine arupärimine puudutab petroleumi hallikate andmist kindralmajor Senjawinile ja jäägermeistritele Mamontontowile ja Golenistshewile, mille juures 1900 a. 14 maist määrusid rikutud:

Arupärimise pääle seletab kaubanduseminister Timirjasew pikalt ja laialt mäetööstuse seadust ja 14 mai määrusi ning jõuab otsusele, et walitsuse tegewuses midagi seadusewastalist ei leiduda, kuigi ta seda tõeks peab tunnistama, et maatükkide wäljarentimisi awalikult teada pole antud. See olnud aga kõrwaline juhtumine, millel mingisugust tähendust ei olewat. Ueleüldse tõendab minister, et midagi sellesarnast enam kunagi ette ei tulla, sest Kõrgem wõim olewat käskinud, et sarnased asjad edespidi enam mitte mingil juhtumisel ei kordawat.

Sandarmide wõimu wähendamine. Senator Markow töötab politsei uuenduse eeskawa kallal juba kolmat aastat, kuid nähtawaste ei jõua keegi selle lõppu ära oodata. Selle wastu annab tegelik elu igapäew tunda, et praegustest riiklistest asutustest just politsei asutused kõige kibedamini uuendust tarwitaksiwad.

Uus kaelakohtu seadus annab sandarmiwalitsustele politikaliste süütegude uurimiseks iseäralisi eesõigusi. Nende eesõiguste läbi ei saa mitte ainult üksikud isikud kannatada, waid tähendatud asutused on oma iseäraliste õiguste hoolsa tarwitamisega isegi juba mööduwate ringkonade rahulolematust ära teeninud.

Nõnda tahawad oktobristid lähemal ajal omalt poolt wolikogule sandarmide kohtuliku tegewuse lõpetamiseks seaduse eelnõu ära anda. Sellega kawatsetakse sandarmide wõimupiirisid riikliste süütegude uurimise asjas üleüldise politsei wõimupiirideni wähendada ja eeluurimist sandarmiwalitsuste käest ära wõtta ning kohtu-wõimukonna kätte anda.

Ka riikliste süütegude uurimise äralõpetamine ei sünniks siis enam sandarmiwalitsuste kaudu, waid prokuröri läbi, seatud kohtuasutuste poolt. Ettewaatuse abinõude tarwitamine sünniks üleüldiste määruste põhjal.

Elu wäljamaal.

Inglismaalt.

9 now. waidlesiwad ülemkojas waidlused eelarwe billi ja lord Landsdowne üle. Saal oli saadikuid ja publikumi täis. Krahw Crewe pani ette, et bill wastu saaks wõetud; lord Landsdowne pani ette oma ettepanekut toetada. Omas kõnes kordas ta oma endiseid põhjusmõtteid: lordidel ei olla õigust nii tähtsat seadust ilma rahwa käest küsimata maksmaks tunnistada. Päälegi olla walitsus ja demokratia täieste wõitlusewalmis; see wõitlus peab tulema, kui lordid seda teha ei taha, on see neile omale halb. Kõneleja pillab põhjenduse, nagu hakkaks riigis eelarwe tagasi lükkamise puhul täieline rahaasjade korralagedus walitsema. Lordidel tulla ainult mõned oppositsioni seadlused korralagedus eemalhoidmiseks wastu wõtta. Walitses arwamine, nagu lähekksiwad ministrite arwamised eelarwe kohta lahku. Näidati sõjaministri Haldane pääle, keda wastu arwamises arwati olewat, aga neil päewil pidas Haldane suure wabameelsete kogu ees täiesti „sõjalise" kõne: „Lord Landsdowne on", ütles ta, „oma ooteleruist meile wõitluse signali annud; meie wõtame wõitluse wastu. Allaandmist ja armuheitmist ei ole. Ministrid on eelarwe asjus tõesti ühes nõus. Ei ainuski wabameelne ei taha praegusel silmapilgul rahust rääkida."

Wabameelsete wõit on kindel, kui nemad tööriistega ja töölised nendega ühes rinnas waliwad.

Tenerifi

saartel, Lääne-Afrikas, on tulepurskaw mägi Teide, mis aastasadasid kustunud oli, korraga tuld wälja pilduma hakkanud. Tuline laawa jooksed ümber olewate külade pääle. Kuus asundust ja üks wäikene linnakene on hädaohus. Maaalused tõuked on nii tugewad, et neid 40—50 wersta pääle küllalt kuulda on. Elanikud on surmahirmus. Kohaline kuberner on tarwilised päästeabinõud tarwitusele wõtnud.

Kohalikud teated.

Lahketele laulukooridele.

Nagu teada, leidis meie minewaaastane laulupidu wäga elawat wastuwõtmist. Iseäranis huwitasiwad kuulajaid ja supelwõõraid Eesti rahwalaulud. Sp. mõtleb Kuresaare Eesti Selts tulewal suwel suuremat rahwalaulude kontserti toime panna. Kui wast keegi maa koor soowiks kontsertis kaasa laulda, siis paluksime sellest meile kuni detsembri kuuni teatada, et wõimalik oleks nootisid kätte saata. Kontserdi juhatuse on hra K. Linnamägi lahkesti oma pääle wõtnud.

Kuresaare Eesti Seltsi Eestseisus.

— Meremeeste Seltsi awamise koosoleku päewaks on 5 dets. kindlaks määratud. Koosoleku algus kell 5 p. l. merekoolis. Soowitaw oleks, et sinna rohkesti meremehi ja kõiki neid, keda mereasjandus huwitab, ilmuks ja liikmeks hakaks.

— Laup. 14 skp. mängiti Georg Engel'i draamat „Sadamas" Kuresaare Eesti Seltsi poolt, seltsi ruumides, teist korda. Kui seda sama näidendit 25 okt. Salsa Seltsi ruumides ettekanti, wõeti sellest rohke! arwul osa, kuna laupäewa õhtul osawõtmine wähene oli. Näib nii olewat, et suurem hulk siinseid seltsipidudest osawõtjaid näitelawalt enam silma kui kõrwa abil oma huwisid leida püüab. Näituseks ei tüdineta siin „Leenit" waatamast, temas ilmuwate waimude pärast. Aga kus näitelawalt aatelist eeskuju ilmutatakse, nagu see „Sadamas" sünnib, kus aadete pärast eluwõitlust, eluülesandena peetakse, siis ei näi paljud sellest arusaama. Et siinsed Seltsi näitejõud oma osad mõnusasti ja tundmusrikkalt ettekandsiwad, sellepärast oleks see asjata, neid weel üksikult nimetada. Kui küll nimetatud laupäewa õhtusel ettekandmisel näidend eneses tükati wähesealt tundmuste nõrkusid tunda andis, kuna neid esimisel näitlemise korral mitte ei olnud, mis ehk sellest tulla wõis, et praeguse seltsi maja näitelawa kitsus ettekandmisele palju takistust teeb. Siin tahan weel „Sadama" sisu kohta seda tähendada, et sääl uuem wool oma elu ülesande wanakorra ees kaotab, kus wabameelsuse aade ja selles parem majandusline püüd wanameelse küla õpetaja wõimu abil ärakaotatakse. Sellepärast oleks näidend „Sadamas" küllalt waatamise ja tähelepanemise wääriline.

K.

— Nagu kuulda, saada hra Wildenbergi toimetusel üks laew, mis Riiga järelele jäänud kauba Riiast ära toob, weel siia ekspeteritud.

— Laup. kuulduwad jälle tulekahju kellad. Wanapreilide colonii köögis oli lagi põlemas.

— Piila abikooliõpetaja A. Ell on Tapa kiriku pääle salmilauljaks nimetatud.

— Ulempiiskop Agafangeli poolt on Kõrgesaare preestri W. Werlokile teenistuse müts antud. „Usk ja Elu".

— † Saaremaalt päritolew Joosep Sepp, 36 a. wana, suri 25. oktobril Amerikas New-Yorkis ära. Kadunud töötas Edisoni wabrikus. Leinama jäiwad teda naene ja 2 last, kes praegu New-Yorkis elawad. Seltsimehed W. Lemberg Gustaw Katel paniwad Eesti ja Soome seltsimeeste seas J. S. matmiseks ja ta lese ning laste toetamiseks korjanduse toime. Raha annetati eestlaste poolt kokku 70,50 doll, soomlaste poolt kokku 41 doll.

Matuste pääle kulus 64 doll. ära. Ulejäänud 46 doll. 50 c. anti lesele edasi. „M. Kod."

— Liiwi kuberner on wallawalitsustele ette kirjutanud passi seadust § 23 ja 47 tingimata täita. Nimetatud paragrahwid keelawad passi raamatute wälja andmist wigastele ja tööjõuetutele ja üleüldse nendele, kes ise omale ülespidamist ei jõua teenida, ning pääle selle keelab § 23 passide andmise nendele hoopis ära, keda asumisele on saadetud, mitte enne kahe aasta mööda minekut.

Siia juurde olgu tähendatud, et passi seadust wiimaste aastate jooksul nii mitmeti täiendatud ja muudetud on, et asutustel, kelledel sellega tegemist on, waewalt küll wõimalik on kõiki neid muudatusi meelespidada ja täita, ja oleks sellepärast tingimata tarwis uus ja täieline passi seadus wälja anda.

— Sagedaste on kooliõpetajatel tegemist sellega, kas koolimajas piduõhtud toime panna saab wõi mitte. Wiimaste määruste järele wõib koolimajades ainult maksuta lastepidusi toime panna ja maksulistest ainult neid, mille sissetulek koolimaja tema õpeabinõude, raamatukogu jne. tuluks läheb. Maksuta õhtutel wõiwad lapsed tegelasteks olla, aga päältwaatajateks ja kuulajateks ainult lapsed ning nende omaksed. Maksuliste õhtute eeskawa ei ole piiratud; kuid lapsi ei tohi tegelasteks wõtta. „W."

— Selle pääle waadates, et rahuline aeg tagasi on tulnud, on sisemiste asjade ministerium ülematele administratsioni esitajatele kubermangudes ringkirja saatnud, milles ette on kirjutatud, erakorraliste trahwiseaduste tarwitamise juures kõige suuremat ettewaatust täytele panna. Sõjakohus peab ainult terroristliste kuritegude arutamiseks kokku astuma, mis kui niisugused selgelt ära tunda on.

— Kõwa suhkru hinda on Moskwas 5 kop. puuda päält alandatud.

— Riia poepidajad on rahaasjade ministeriumisse hulga allkirjadega kaebtuse annud, et suur kaupmehed nende käest 3 sordi tubaka eest rohkem hinda wõtawad kui seaduslik on. Etiketi pääl on naela hind 72 kop. kuna suurkaupmehed aga 88—90 kop. wõtawad. Et seleiduste eest hoida, rehkendawad kaupmehed raha, mis üle 72 kop. on, teiste kaupade juurde.

Armastuse ohwrid.

32 Roman 3 jaos.

N. J. Ponomarewi järele J.

„Mina ei saa teitest aru!"

„Waat mis on, minu sõber, lubage, räägime kord puhtast südamest kõik ära. Kas soowid?"

„Selle wastu ei ole minul midagi"

„Ma ei salga sinu ees, sõber, et mina juba esimesel päewal, kui sind juhtumise kombel nägin, sind armastama ja usaldama hakkasin. See armastus kaswas kord-korralt sügawamaks ja ma hakkasin sind nagu oma pojaks pidama."

„Teie tunnistus rõõmustab mind wäga, aga ma ei saa siiski mitte aru, mille pääle meie jutt wiimati wälja läheb."

„Seda saad sa ka silmapilk teada. Iga hää isa soowib teada, kuidas tema armas laps ka aega mööda saadab ja selle tõttu olen mina ka sellest üleüldisest seadusest wäikese wäljawõtte teinud. Kaugelt sinu järele walwates, olen mina sügawa kurbtusega teada saanud, et sina kaardimängu haiguse all kannatad."

„See tähendab, et teie spionid teie käsu pääle mind järel luurasiwad?" küsis Ipatow terawalt.

„See on juba minu oma asi, kuidas ja millwiisil mina sinu tegewustest teada sain. Sind selle eest wastutusele wõtta ei ole mitte minu mõtte. Ehk sa küll minu sõber oled, seisad sa siiski minu walitsuse all ja minule küsimust ette panna, selleks ei ole sinul mitte õigust."

„Palun wabandada, ma läksin wähe hägedaks."

„Nii kõnelen ma siis edasi. Sinu mängu kirge tõttu on kõik raha mis sinu osaks tuli, sinu õnnelikkude kaasmängijate tasku libisenud, aga seda on weel wähe; eila õhtul jäi sinul rikka kasukanahkade kauplejale weel 3000 dollarit wõlgu ja sa andsid temale ausõna, seda täna õhtul ära maksta."

„Teie olete päris nõid!" hüüdis Ipatow imestades.

„Pea mind milleks tahes, aga pääasi on ikka sinu mittekombelik ülespidamine. Pääle selle kurwastab mind weel sinu salalik olek minu wastu; sellest ei maksa weel rääkidagi, et sa wandunud oled, minu eest mitte midagi warjata, aga sa oled ära unustanud, et sinu kõige truuwim sõber olen. Utle mulle nüüd ise, missuguse nuhtluse ma sulle sinu kahekordse äraandmise eest määrama pean?"

Selle juttu mõjul oli Ipatow nõnda ehmatanud, et küsimise pääle mitte midagi wastata ei teadnud.

„Noh, mikspärast sa wait oled?"

„Meie seaduse järele olen mina surmanuhtlust ärateeninud," ütles ta tumeda häälega.

„Jah, selles asjas on meie seadus wääramata kindel, aga ilma sellepääle waatamata, et sinu kuritöö küll surma on ärateeninud, olen mina siiski walmis sinule andeks andma, sinu eksimisi jäädawalt unustama ja oma endist sõbrust sinuga uuendama."

„Mis pean ma tegema, et seda armu ära teenida?"

„Sa pead wandega tõotama, mitte iialgi enam asart-mängust mängida. Kui sul jõudu on seda wannet pidada, siis saawad kõik endised eksitused ära unustatud."

„Kui asi nõnda on, siis sel juhtumisel täidan ma rõõmuga teie soowi ja kui teie iialgi weel nägema saate, et mina kaartid peosse wõtan, siis lööge mind maha, kui hullu koera."

„Sa wannud siis minu nõudmist täita."

„Wannun!"

„Nüüd wannun mina ka omalt poolt, et sel juhtumisel, kui sa unustad oma antud sõna pidamast, saab sind surmaga karistatud. Täna annan ma sulle need 3000 dollarit, mida sa kaotasid ja ausõna pääle äramaksta lubasid, sest ma ei taha mitte, et „Wilmanni" nimi, mida sa praegus kannad, miski autu teoga saaks määritud."

„Tänan teid kõige hääduse eest, mis teie minu wastu üles näitate ja ma saan püüdma, et teie iialgi kahetsema ei saaks. Uskuge, teie andsite mulle sarnase õpetunni, mida mina eluaegas äraunustama ei saa."

Pääle selle üksi jäedes andis Ipatow oma kurja mõttewoolule waba woli. Häädus, mida Jaroshewski tema wastu üles näitas, suurendas ta südames ainult wiha ja ta wandus iseeneses, Jaroshewskit, niipea kui temal paras juhtumine on, ära tappa.

„Jah", ütles ta iseeneses, „mina pean sõna pidama ja wannet täitma, mida sa minult wälja pigistasid, aga see on ainult niikauaks kuni sa elawate kirjas oled. Et sina, koer, enam kaua ei ela, selle pääle olen ma kindel."

Hetmann pidas oma sõna ja andis oma abilise Peter Wassiljewitshile lubatud raha, kes sellega kohe klubisse sõitis, et oma wõlga ära maksta. Wanad mänguseltsilised ootasiwad juba ammu tema tulekut ja tahtsiwad jälle tema rahakoti pääl liugu lasta.

„Kus teie siis nõnda kaua olite?" küsis kasukanaha kaupmees. „Meie ei tahtnud ilma sinuta mängima hakkata ja wiitsime ilma asjata kallist aega."

„Palun wabandada, wu herrad, teenistus pidas mind kinni. Täna oli just kui pandud, ostjaid üks tuli teine läks, alati oli tegemist. Nüüd olge nõnda lahke ja lubage mind wõlg ära maksta, ühes wõtke ka oma usalduse eest minu tänu wastu."

„Asjata püüate mulle praegus oma wõlga ära maksta," ütles kasukanaha kaupmees, „mängu ees wõlga maksta, sellel on halb tähendus. Jätke raha oma kätte, pärast teeme rehnungi."

„Minu suuremaks kurwastuseks ei wõi mina enam mitte mängida."

„Kuidas nõnda?!" hüüdsiwad „partii" mehed imestades.

„Mul tuli üks õnnetu juhtumine ette ja ma andsin tõotuse, mõne nädala jooksul mitte mängida."

„Noh, tehke täna õhtul oma tõotusest üks wäljawõte ja kui teie ka ühegi dollari kaotate, siis on teil pärast ikka aega weel küllalt oma tõotust pidada."

„Ei, minu herra, parem juba ärge meelitage mind mitte, mina olen harjunud alati oma antud sõna pidama."

Ehk teda küll igatpidi meelitati, siiski jõudis Ipatow oma sõna pidada. Sel õhtul kannatas ta hirmsat hingepiina. Laiali seiswad kulla lasud, kaartid, mängijate käratsemised, kõik äritasiwad tema närwisi ja kui teda mitte surmanuhtlusega ei oleks ähwardatud, miski muu hirm ei oleks jõudnud seda kirglist kaardimängijat tagasi hoida jälle oma õnne katsumast. Tema tundis just sarnast piina, kui inimene, kes mitu päewa nälgas olnud ja keda siis laua ligidale kinni seotud, mis kõigesuguste kalliste roogadega kaetud on. Wiimaks unustas ta kõik ähwardused ära ja oli walmis kaartisid peosse wõtma, kui häkitselt üks wäga ilus naesterahwas temast mööda, ukse poole läks.

„Isegi saatus ei lase mind elu kaalu pääle panna," mõtles ta ja pööris wäljaminewa tundmata naisterahwa poole.

Klubi ukse ees puutus Peter Wassiljewitsh teist korda ilusa naisterahwaga kokku, kus ta naisterahwa pääle niisuguse pilgu heitis, mis tähendama pidi: „Ma igatsen teiega tuttawaks saada."

„Teie tõld ei ole weel siia sõitnud", teatas shweitser naisterahwale.

„Ah! see on halb," wastas tema, „minu kutsar [illegible]eb alati hiljaks. Aga mis teha? lähen jala, wõib olla, et tuleb teel wastu."

Ipatow läks tema järele.

Kui suur oli aga Ipatowi imestus, kui paar sammu edasi minnes tundmata naisterahwas häkitselt tema poole pööris ja ütles:

„M-r Wilmann, kui minu palwe teile mitte raskuseks ei ole, siis oleksin ma teile wäga tänulik, kui mind koju saadaksite."

„Kõige suurema rõõmuga, aga enne lubage mind teada saada, kust teie minu nime teate?

„Kes siis Steinmanni uut selli mitte ei tunneks. Tema uhke seis ja peenikesed kombed teewad teda palju rohkem kõlbliseks ministrite kabinettis istuma kui poe leti taga seisma."

„Ehk teie kõnes küll kibe pilkamine peitub, siiski tunnen ma ennast wäga meelitatud olewat, et minu lihtne nimi teile tuttaw on. Nagu ma tean, ei ole mina teid oma ostjannade seas iialgi näinud."

„See ütelus ei ülenda sugugi minu enesearmastust, sest et mina teie poodis mitu kord olen olnud. Päälegi, niisuguse ilusa lillekimbu keskel, mis kõige ilusamatest naistest, kes teie poodis neid pimestawaid iluasju waatlewad, on kokkupandud, ei ole teie minu lihtsat wälimust märkanudki."

„Julgen teile tähendada, et eksite ja uskuge, iga surelik, kes teid esimest korda näeb, ei saa teid kõigil eluajal ära unustada."

„Ja seda ei ole mina selleajani mitte teadnud. Mina näen, teie oskate wäga peenikeste complimentidega kõneleda."

„Uskuge, see on püha tõde".

„Mina ei julge teie sõnu usaldada. Mina arwan, kui teie päewawalges minuga kokku puutuksite, teie saaksite praegu öeldud sõnu koguni ära salgama."

„Palun teid kord proowikatset teha ja uskuge, teie oleie oma ettearwamises eksinud." (Järgn.)

„Oh hariduse päike! . ."

„Oh hariduse päike!" —
Nad nõnda hüüawad —
„Su walgus, soojus uueks
Loob meie kodumaad."

Ta walgustab . . . Kuid õisi
Ei ta sääl ärata,
Kus leida kuiwad nõmmed
Ja kõrbed wihmata.

Ka hariduse wihma
Sest ihkab minu meel,
Et hariduse õisi
Wõiks leida igal teel.

M. Muhulane.

Ajutine wastutaw toimetaja J. Jõgi.
Wäljaandja T. Liiw

---

24 nowembril 1909 a. on Pihtla wallamajas

wallakirjutaja walimine.

Kohasoowijatel oigu kohalise komissari herra lubakiri kaasas.

Wallawanem A. Janson.
Kirjutaja Tuuling.

Kunst-wäljaõmblemine

eht Kompanija Singeri perekonna masinate pääl on Kuresaares algonud.

Palume neid, kes osawõtta soowiwad, endid kursuse ruumis üles anda.

Kõige austusega **Komp. Singer.**
Suurel turul, Holostowi majas.

K. E. S. Hariduse Osakond.

Laupäewal, 21 now. Seltsi ruumides awalik

kirjandusline koosolek.

Päewakord:

1. Kirjanduse tähendus. — O. Kunstmanni awamisekõne.
2. Õp. J. Neitag. — Abielu „Kalewipoja" järele.
3. G. Kukk. — Üleloomulised jõud „Kalewipojas".
4. Cand. W. Grünthal. — Mõnda Saaremaa murrete üle.
5. G. Markus. — Põllutöö kirjandus ja selle tähtsus.
6. H. Piip. — Kirjanduslise ja kunstilised Tartu kultura nädalal.
7. Läbirääkimised: kuidas Saares kirjandusliku huwisid tõsta sue.

Algus kell 1 p. l. — Sissemineк wabatahtlik.

Juhatus.

K. E. S.

Pühapäewal, 29 nowembril s. a. Seltsi ruumides

näokatte-pidu.

Ligemad teated eestseisusel ja T. Liiw'i raamatukauplusest.

Eestseisus.

A. F. F.

Reedel, 20. nowembril 1909.
Priitahtliku Tuletõrjujate Seltsi

asutamise-päew.

Programm:

1. Kokkukogumine raekojasse ametlikule pidule kell 1/2 9 õhtul.
2. Pidulik rongikäik läbi Lossi- ja Tollimaja uulitsate Salon-Klubisse.
3. Lõbus koosolemine Salon-Klubis.

Walitsuse nõukogu.

Tarwitatakse

teenijat tüdrukut.

Järelküsida Pargi uul. № 5, majaperemehelt.

Tume-hall

koolipoisi palitu

on linna ja Naswa küla wahel ära kadunud. Ausat leidjat palutakse waewatasu eest seda selle lehe trükikotta ära anda.

Elukoha muutmise pärast müüdakse Landrati uul.

krunt

ühes ehituse materjaliga odawalt ära. Kaupa teeb R. Kane, raekojas.

Uus! Uus!

Kõigeparem jõukosutuse abinõu noorele ja wanale on Riia akts. seltsi Trampedach & Co.

Hämatogeni tabletid Medico.

Uus! Odawad tarwitada, mõnusad sissewõtta. Pääle selle uue on weel endised: Uus!

Hämatogeni wedelik.
Hämatogeni pulber.
Hämatogeni sokoladi tabletid.
Tuntud kõrge häädus.

Saada Mag. **A. Allika** aptegis ja rohukauplusés Kuresaares ja Kihelkonnal.

Uus! Uus!

Seltsidele!

Pidu-piletite raamatuid

siisetrükitud hindadega walmistab tellimise pääle

T. Liiw'i trükikoda.